

ROZDZIAŁ V

DZIURA, CZYLI SKĄD WZIĄĆ
BRAKUJĄCE PIENIĄDZE?

ŹRÓDŁA FINANSOWANIA PRZEDSIĘWZIĘCIA GOSPODARCZEGO, CZYLI SKĄD WZIĄĆ PIENIĄDZE?

W trakcie analizy opłacalności planowanego przedsięwzięcia okazuje się czasami, że mogłoby ono przynosić zysk, ale w niektórych momentach będzie brakowało Ci pieniędzy.

*Jeśli brakuje Ci pieniędzy na
Twoje przedsięwzięcie uważnie
przeczytaj ten rozdział.*

Źródła finansowania Twojej działalności możesz podzielić na wewnętrzne i zewnętrzne. Te pierwsze to przede wszystkim zysk netto, amortyzacja oraz emisja akcji. Tę ostatnią możliwość pomijamy jako zbyt skomplikowaną dla początkującego biznesmena.

1. WEWNĘTRZNE ŹRÓDŁA FINANSOWANIA TWOJEJ DZIAŁALNOŚCI

1. ZYSK NETTO – jak już wiemy, to nadwyżka sumy przychodów ze sprzedaży produkcji i usług oraz innych tytułów nad wydatkami poniesionymi dla osiągnięcia tych przychodów pomniejszona o podatek dochodowy.

Zysk jako źródło samofinansowania rozwoju firmy jest realny tylko w przedsiębiorstwach już działających i to dobrze działających.

Zawsze należy jednak dokonać porównań pomiędzy rentownością ewentualnych inwestycji w bezpieczne instrumenty finansowe a wysokością kredytów bankowych bądź ceną pozyskania innych kapitałów zewnętrznych. W polskich realiach gospodarczych (w przeciwieństwie do państw zachodnich) w przeważającej ilości przypadków bardziej efektywne jest finansowanie rozwoju firmy poprzez zatrzymanie zysków w przedsiębiorstwie niż jego inwestowanie i korzystanie z finansowania zewnętrznego. Tak więc dla tych, którzy będą osiągać wysokie zyski ze swojej działalności sprawa będzie bardzo prosta i mogą zrezygnować z dalszej lektury. Pozostałe 99,99% czytelników zapraszamy dalej.

2. AMORTYZACJA – na początek kilka definicji tytułem przypomnienia.

Amortyzacja – to pieniężne wyrażenie zmniejszania się wartości majątku trwałego na skutek zużycia technicznego i ekonomicznego.

Amortyzacja stanowi koszt funkcjonowania przedsiębiorstwa, zwracający się w dochodach ze sprzedaży lecz nie stanowi wydatku pieniężnego! (przypomnij sobie tabelę wyników i cash flow)

Metoda amortyzacji – to sposób, w jaki przenosimy wartość amortyzowanych środków trwałych do kosztów produkcji. Aktualnie występują dwie główne metody amortyzacji:

- Liniowa – zakłada równomierne zużywanie się majątku.
Amortyzacja liniowa ze względu na stawkę amortyzacyjną może występować w formie:
 - a) proporcjonalnej w całym okresie dokonywania odpisu
 - b) amortyzacji przyspieszonej (np. ze względu na trudne warunki eksploatacji)
 - c) amortyzacji spowolnionej
- Degresywna – w pierwszym roku kwota amortyzacji jest wysoka, a w latach następnych maleje, tak by łączna suma rocznych kwot amortyzacji przez cały okres była równa wartości początkowej środka trwałego.

Metodę degresywną można stosować w przypadku maszyn i urządzeń nowych kwalifikowanych w grupie 3-6 i 8 zgodnie z klasyfikacją środków trwałych (Rozp. RM z 30.12.1999 Dz. U. nr 112 poz.137). Współczynnik o jaki można zwiększyć stawkę amortyzacyjną wynosi maksymalnie 2, a w gminach o szczególnym zagrożeniu wysokim bezrobociem strukturalnym (gmina taka musi być w wykazie ustalonym przez Radę Ministrów) do maksymalnie 3.

Szczegółowe przepisy dotyczące zagadnień związanych z amortyzacją znajdziesz w ustawie z 15.02.1992 o podatku dochodowym od osób prawnych (Dz. U. z 1993r. Nr 106), ustawie z 20.11.1999 o zmianie ustawy o podatku dochodowym od osób prawnych (Dz. U. nr 95), Rozporządzeniu Ministra Finansów z 17.01.1997 w sprawie amortyzacji środków trwałych oraz wartości niematerialnych i prawnych (Dz. U. nr 6 poz. 35), Rozporządzeniu Ministra Finansów z 9.12.1999 (Dz. U. nr 100) oraz licznych pismach fachowych.

Dla Twoich rozważań istotne jest to, że masz duży wpływ na tempo gromadzenia środków finansowych pochodzących z amortyzacji. Oczywiście na „przyspieszanie” amortyzacji możesz pozwolić sobie tylko wtedy, gdy Twoja sytuacja rynkowa jest na tyle dobra, że pozwala „zmieścić” zwiększone koszty amortyzacji w cenie zbytu Twoich wyrobów. Dodatkowym skutkiem przyspieszonej amortyzacji jest odroczenie podatku dochodowego zwane w literaturze ekonomicznej tarczą podatkową lub osłoną podatkową.

2.ZEWNĘTRZNE ŹRÓDŁA FINANSOWANIA TWOJEGO PRZEDSIĘWZIĘCIA

Szerszą gamę możliwości dają Ci tzw. zewnętrzne źródła finansowania. Finansowanie działalności przedsiębiorstw dzielimy najczęściej na tzw. finansowanie krótko- i długookresowe.

Wśród źródeł krótkoterminowego finansowania można wymienić między innymi:

1. kredyt kupiecki
2. kredyt bankowy krótkoterminowy
3. kredyt wekslowy
4. kredyt odbiorcy (przedpłata, zaliczka)
5. faktoring
6. zobowiązania stałe

KREDYT KUPIECKI

Kredyt kupiecki zwany też handlowym lub towarowym udzielany jest przez sprzedawcę kupującemu i ma formę odroczonego terminu płatności. Ze względu na duże koszty kredytów bankowych kredyt kupiecki staje się w Polsce coraz

popularniejszy. Forma ta jest korzystna dla obu stron. Sprzedający zwiększa w ten sposób swój udział w rynku, zaś kupujący obniża koszty swojej działalności. Trzeba jednak przyznać, że sprzedający jest stroną, która ponosi bardzo duże ryzyko takiej umowy. Dlatego w praktyce kredytu kupieckiego udziela się firmom, do których posiada się pełne zaufanie, mające swoje podstawy w długotrwałej współpracy. Kredyt kupiecki może występować w różnych formach.

W klasycznej umowie kredytu kupieckiego określa się:

- wysokość procentowej stopy upustu
- termin korzystania z upustu
- termin zapłaty w pełnej wysokości

Przykładowo:

Hurtownia artykułów spożywczych udzieliła sklepowi kredytu kupieckiego w wysokości 10.000 zł na warunkach „3/10 zapłata 30”. Oznacza to, że sklep może zapłacić kwotę 10 tys. x 97% tj. 9,7 tys. zł. w ciągu 10 dni lub pełną kwotę 10 tys. zł. w ciągu 30 dni.

Którą ewentualność wybrać?

Oczywiście, jeżeli masz możliwość wyboru, tzn. masz niezbędne środki finansowe lub możesz je pozyskać. Jeżeli możesz je pozyskać to przy jakiej cenie (oprocentowaniu kredytu) jest to korzystne? Pomocną będzie tutaj formuła na obliczanie kosztu rezygnacji z opustu gotówkowego, która brzmi następująco:

$$KR = \frac{OG}{1 - OG} \times \frac{360dni}{OK - OO}$$

gdzie:

KR – koszt rezygnacji z opustu gotówkowego

OG – opust gotówkowy

OK. – okres kredytu

OO – okres opustu

W naszym przykładzie koszt rezygnacji z opustu będzie wynosił :

$$\frac{0,03}{1-0,03} \times \frac{360}{30-10} = 0,54 \text{ tj. } 54\%$$

Koszt rezygnacji z opustu nazywany jest również kosztem kredytu kupieckiego, który z kolei definiowany jest jako koszt nieskorzystania z opustu i dokonania zapłaty w pełnej wysokości w odroczonej terminie.

W rozstrzyganym tutaj przykładzie oferta hurtowni jest bardzo korzystna, gdyż koszt rezygnacji z opustu w skali roku wynosi aż 54% i bez trudu powinieneś otrzymać tańszy kredyt bankowy (jeśli nie posiadasz środków własnych).

Jeszcze korzystniej wyglądałaby sytuacja jeżeli hurtownia zgodziłaby się udzielać takiego kredytu kupieckiego stale przez cały rok. Wówczas, wykorzystując efekt procentu składanego, koszt rezygnacji z opustu (koszt kredytu kupieckiego) wzrósłby do ok. 70%. Na obliczenia efektywnego rocznego kosztu kredytu kupieckiego stosujemy formułę:

$$EKR = \left(1 + \frac{KR}{LP}\right)^{LP} - 1$$

gdzie:

EKR – efektywny roczny koszt kredytu kupieckiego

KR – nominalny koszt kredytu kupieckiego

LP – liczba powtórzeń w ciągu roku

Ponieważ w tym przykładzie 20-dniowy okres kredytu po terminie opustu powtarza się 18 razy w roku powyższa formuła wyglądałaby następująco:

$$EKR = \left(1 + \frac{0,54}{18}\right)^{18} - 1 = (1,03)^{18} - 1 = 1,702 - 1 = 0,702 \text{ tj. } 70,2\%$$

Kredyt kupiecki występuje często w dwóch innych formach:

- nie udzielenia opustu cenowego – np. „0/0 zapłata30”, co oznacza po prostu bezpłatny 30 -dniowy kredyt dla nabywcy,
- nie udzielenia okresu udzielenia opustu np. „3/0 zapłata 30” co oznacza, że opust przysługuje tylko za natychmiastową płatność gotówkową

KRÓTKOTERMINOWE KREDYTY BANKOWE

*Rozpoczynając działalność
gospodarczą często stajemy
wobec problemu braku pieniędzy.*

Bankowe kredyty krótkoterminowe są zjawiskiem powszechnym, choć ich cena jest aktualnie bardzo wysoka, a wymogi formalne co do jakości i wysokości zabezpieczeń trudne do spełnienia. Niestety, możesz być czasami zmuszony do ubiegania się o kredyt ze względu na brak innych możliwości utrzymania płynności finansowej.

Na rynku występuje obecnie duża różnorodność ofert kredytowych, tak więc nie sposób omówić tu warunków oferowanych przez poszczególne banki komercyjne. Zapoznajmy się więc tylko z ogólnymi zasadami, którymi kierują się banki przy udzielaniu krótkoterminowych kredytów.

Podstawowym kryterium udzielenia lub odmowy przyznania kredytu jest posiadanie przez klienta tzw. zdolności kredytowej czyli zdolności do spłaty zaciągniętych kredytów wraz z odsetkami w terminach przewidzianych umową. Podstawowymi elementami decydującymi o posiadaniu zdolności kredytowej są zaś: efektywność gospodarowania danej firmy oraz jej stan majątkowy. Najchętniej banki udzielają kredytów krótkoterminowych tym firmom, które posiadają rachunek bieżący w tym banku lub, a najlepiej również, „dobrą” historię kredytową.

Kredyty krótkoterminowe są udzielane w postaci:

- Kredytu w rachunku bieżącym – polega na ustaleniu przez bank limitu zadłużenia w ciężar rachunku bieżącego i terminu spłaty. O wysokości faktycznie wykorzystanego kredytu świadczy wielkość ujemnego salda rachunku. Kredyt w rachunku bieżącym może mieć formę:
 - a) kredytu o charakterze celowym, tzw. płatniczy – przeznaczony na zapłatę bieżących zobowiązań wyraźnie sprecyzowanych w umowie.
 - b) Kredytu odnawialnego (rewolwingowy) – służy do regulowania różnych zobowiązań
- Kredytu w rachunku kredytowym – wymaga otwarcia specjalnego rachunku dla obsługi kredytu i jest udzielany ,gdy kredytobiorca nie posiada rachunku bieżącego w danym banku lub wykorzystał w pełni limit kredytu w rachunku bieżącym, a jego sytuacja uzasadnia celowość udzielenia mu kolejnego kredytu.

Najczęściej banki określają koszt kredytu krótkoterminowego na podstawie stawki WIBOR dla pożyczek jednomiesięcznych, powiększając ją o marżę ryzyka uzależnioną od wiarygodności klienta. (najczęściej 1.5 – 5%), oraz stosują prowizję od przyznanego limitu zadłużenia (najczęściej od 0,7 %– 1,5%). Jednak nie oprocentowanie (choć aktualnie bardzo wysokie) jest największym problemem w kredytach krótkoterminowych.

Pamiętać trzeba, że tego rodzaju kredyty udzielane są na okres do jednego roku, tak więc prawdziwym problemem są wysokie raty kapitałowe i należy dobrze się zastanowić, czy rentowność naszego przedsięwzięcia będzie wystarczająco duża, by finansować je tego rodzaju kredytem.

KREDYT WEKSLOWY

W celu zrozumienia jak funkcjonuje tego rodzaju kredyt trzeba powiedzieć kilka słów o samym wekslu.

Weksel jest pisemnym przyrzeczeniem w formie przepisanej prawem, w którym wystawca (zwany trasantem) zobowiązuje się zgodnie z prawem wekslowym wypłacić wskazanej tym przyrzeczeniem osobie (zwanej remitentem) w określonym terminie wymienionej w treści kwotę pieniędzy lub też poleca innej osobie (zwanej trasantem) dokonać owej wypłaty.

Przywołane powyżej formy prawne dotyczące weksli zostały zawarte w ustawie z dnia 28.04.1936 prawo wekslowe Dz. U. z 1996 nr37. Występują dwa rodzaje weksli:

- Weksel trasowany (zwany również ciągnionym lub tratą) – jest rodzajem przekazu pieniężnego, w którym trasant poleca trasantowi dokonanie bezwarunkowego zapłacenienia określonej sumy pieniędzy w określonym czasie na rzecz swoją lub innej osoby
- Weksel własny (zwany wekslem solą, suchym lub prostym) jest przyrzeczeniem zapłaty przez wystawcę weksla określonej kwoty w oznaczonym terminie wymienionemu w dokumencie remitentowi. Tak więc w tym przypadku wystawca weksla czyli trasant jest równocześnie dłużnikiem wekslowym czyli trasantem.

Weksel spełnia w gospodarce wiele istotnych funkcji, jest bardzo wygodnym w wielu sytuacjach instrumentem. Ograniczmy się do trzech najmniej skomplikowanych możliwości, jakie daje weksel jako źródło finansowania działalności przedsiębiorstwa:

- Możesz dokonywać płatności za towary i usługi poprzez wystawienie weksla własnego lub przeniesienie praw płynących z weksla (indosowanie), którego jesteś remitentem
- Możesz użyć weksla, którego jesteś remitentem jako zabezpieczenia kredytu bankowego
- Możesz zaciągnąć w banku tzw. kredyt dyskontowy (wekslowy), który polega na tym, że sprzedajesz weksel przed terminem wykupu bankowi, który udziela Ci od razu kredytu w wysokości kwoty wekslowej pomniejszonej o dyskonto i marżę banku.

KREDYT ODBIORCY

Zwany jest również przedpłatą lub zaliczką i występuje najczęściej w sytuacjach, gdy cykl produkcyjny jakiegoś towaru jest długi i finansowanie go przez producenta jest przez to trudne do zrealizowania.

Wpłata zaliczki powoduje też, że nabywca jest mocniej związany ze sprzedawcą, co stanowi dla tego ostatniego pewnego rodzaju gwarancję bezpieczeństwa.

Zaliczki są powszechnie stosowane w przypadku wyrobów wytwarzanych na indywidualne zamówienie.

FAKTORING

Faktoring to forma zewnętrznego, krótkoterminowego finansowania, która zdobywa sobie dopiero miejsce w polskiej rzeczywistości gospodarczej. Mówiąc najkrócej polega ona na sprzedaży przez dostawcę towaru (faktoranta) pośrednikowi (tzw. faktor), który w zamian za określoną opłatę przekazuje faktorantowi środki finansowe w formie zaliczki lub kredytu, a sam egzekwuje należności od dłużnika. W krajach, w których rynek usług finansowych jest bardziej rozwinięty korzystanie z faktoringu jest powszechne. W niedalekiej przyszłości podobnie będzie i u nas, szczególnie, gdy firmy faktoringowe zaczną oferować tzw. faktoring pełny czyli wezmą na siebie całą odpowiedzialność za wypłacalność dłużnika.

ZOBOWIĄZANIA STAŁE

Ta forma krótkoterminowego finansowania jest znana wszystkim. Polega ona na tym, że występuje przesunięcie czasowe pomiędzy powstaniem zobowiązania a jego realizacją. Typowym przykładem mogą być wynagrodzenia pracowników, które zwracają się przedsiębiorstwu w momencie sprzedaży wyrobów lub usług, zaś pracownikowi wypłacane są z reguły 1 lub 10 dnia następnego miesiąca. Nic dziwnego, że pracodawcy nie lubią płacić z góry za wykonaną pracę.

Wszystkie opisane powyżej źródła finansowania dotyczą przede wszystkim firm już działających i to powiedzmy sobie szczerze - posiadających dobrą kondycję finansową. Tymczasem Ty dopiero zaczynasz działalność i potrzebujesz kapitału na inwestycje, a więc długoterminowego. Nie ulega wątpliwości, że nie da się rozpocząć jakiegokolwiek przedsięwzięcia bez posiadania środków własnych. I to nie tylko dlatego, że jest to wymóg niezbędny przy ubieganiu się o środki kredytowe, ale przede wszystkim z powodu zbyt dużych kosztów obsługi kapitału zewnętrznego.

Aktualne oprocentowanie kredytów wynoszące ok. 20% praktycznie skazuje na niepowodzenie większość przedsięwzięć, gdyż rzadko które z nich może poszczycić się podobną rentownością. Jeśli jednak uznasz takie rozwiązanie za celowe (przemysł to jeszcze raz), to musisz zmierzyć się z kolejnymi „schodami”.

Po pierwsze musisz przekonać bank o swojej wiarygodności kredytowej przedstawiając profesjonalny biznesplan wraz z całą masą mniej czy bardziej potrzebnych załączników.

Po drugie, musisz przedstawić odpowiednie zabezpieczenie kredytu. Dla początkujących w biznesie jest to prawie niewykonalne. Nie może być bowiem zabezpieczeniem majątek firmy, skoro ją dopiero zakładamy, majątku własnego też najczęściej wielkiego nie posiadasz – gdyby było inaczej nie potrzebowalibyś tak drogiego kredytu.

Pewnym rozwiązaniem kwestii zabezpieczeń może być pomoc lokalnych Funduszy Poręczeń Kredytowych, których w ostatnich kilku latach powstało dość dużo.

Większe szanse powodzenia miałbyś korzystając z linii kredytowych zachodnich banków i organizacji kredytowych. Oprocentowanie tych kredytów jest dużo niższe (od 4,5% - 14%) i nawet z wszystkimi dodatkowymi kosztami nie przekracza 16%-18%. Niestety i w tym przypadku są problemy. Przede wszystkim dość uciążliwe są procedury przy załatwianiu takich kredytów (obowiązkowo za pośrednictwem polskich banków), ale przede wszystkim „wystawiasz się” na ryzyko zmian kursowych, które w naszej nieustabilizowanej gospodarce są realnym zagrożeniem.

Cóż zatem począć?

Możesz przyjrzeć się ofertom nie komercyjnym, np. pożyczkom z Funduszu Pracy, o które mogą ubiegać się bezrobotni lub będący w okresie wypowiedzenia a także pracodawcy tworzący nowe miejsca pracy, oprocentowane aktualnie w wysokości 6,45% dla bezrobotnych i 10,75% dla pracodawców.

Szczegółowe informacje znajdziesz w ustawie z 14.12.1994 o zatrudnianiu i przeciwdziałaniu bezrobociu (Dz. U. 1996r. nR 47 poz. 211; zmiany Dz. U. z 1996r. Nr100 poz. 459, nr 106 poz.496, nr147 poz.687), w Rozporządzeniu Ministra Pracy i Polityki Socjalnej z 24.03.1995 w sprawie szczegółowych zasad udzielania pożyczek z funduszu pracy (Dz. U. nr 35 poz.174) oraz we wszystkich Powiatowych Urzędach Pracy.

W przypadku osób niepełnosprawnych warto udać się do wojewódzkich lub powiatowych ośrodków zatrudnienia i rehabilitacji osób niepełnosprawnych właściwych dla miejsca zamieszkania. Można tam otrzymać informacje na temat pożyczek z Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych, których oprocentowanie wynosi około 5%.

Jeżeli mieszkasz w małej miejscowości lub na wsi możesz skorzystać z pożyczki w ramach Programu Mikropożyczek Fundacji Wspomagania Wsi (9%-17%, bez prowizji). Szczegółowe informacje o programie znajdziesz w załączniku nr 1 na końcu poradnika.

Warto wspomnieć o jeszcze jednym źródle zewnętrznego finansowania, które może być przydatne dla małych firm. Jest nim leasing czyli mówiąc potocznie rodzaj dzierżawy lub zakupu ratowego. Leasing występuje w bardzo różnorodnych formach, ale najczęściej jako:

- Leasing operacyjny – polegający na przekazaniu przez leasingodawcę leasingobiorcy środka trwałego na określony czas (znacznie krótszy niż okres jego gospodarczej przydatności) bez udzielenia gwarancji zakupu tego środka po upływie okresu leasingu. W czasie trwania umowy czynsz stanowi koszt w Twojej firmie a amortyzację nalicza leasingodawca. Po upływie umowy środek jest nadal własnością leasingodawcy.
- Leasing finansowy – jego cechą charakterystyczną jest przekazanie przez leasingodawcę leasingobiorcy środka trwałego na czas zbliżony do okresu jego gospodarczej przydatności z jednoczesną tzw. opcją kupna. Środek do końca trwania umowy jest własnością leasingodawcy. Po zakończeniu umowy leasingobiorca zgodnie z umową może kupić ten środek na ustalonych warunkach (np. miesięczna rata). Leasing kapitałowy jest inwestycją tak więc w koszty firmy można wpisać tylko odpisy amortyzacyjne i tę część rat, która zawiera zysk leasingodawcy oraz odsetki od kapitału. Kapitałową część rat możemy pokryć z zysku po opodatkowaniu.

Niezależnie od opcji, którą wybierzesz musisz zawsze starannie przeliczyć wszelkie warianty, albowiem błąd popełniony na tym etapie może być dla Ciebie jednocześnie i pierwszym i ostatnim.